

3. 26. VANJSKI ODNOSI I RAZVOJNA POMOĆ

3.26.1. Vanjski trgovinski odnosi

3.26.1.1. Pravni okvir

Temeljni propis za područje trgovinske politike je Zakon o trgovini (NN br. 49/2003 pročišćeni tekst, br. 96/2003, 103/2003 i br. 170/03) kojim se uređuju uvjeti za obavljanje djelatnosti trgovine na domaćem tržištu, obavljanje trgovine s inozemstvom, zaštitne mjere pri uvozu i izvozu, mjere ograničavanja obavljanja trgovine, nepošteno tržišno natjecanje te nadzor i upravne mjere. Na temelju Zakona o trgovini donesen je veći broj provedbenih propisa koji pobliže uređuju pojedine odredbe Zakona, a to su:

- Uredba o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola (NN 67/2003 i 83/2003, 121/2003, 198/03)
- Uredba o uvjetima za osnivanje i rad predstavništava stranih osoba u Republici Hrvatskoj (NN 7/1997)
- Uredba o mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza (NN 73/2002 i 33/2003)
- Uredba o nadzoru uvoza i izvoza neobrađenih dijamanta (NN 97/2003 i 142/2003).

Republika Hrvatska primjenjuje kontrolu izvoza i uvoza radi izvršavanja međunarodnih ugovora, osiguranja državne sigurnosti, zaštite života i zdravlja ljudi, životinja i biljaka te zaštite čovjekove okoline, zaštite javnog morala, nadzora izvoza umjetničkih djela i pojedinih plemenitih kovina. Kontrola se provodi temeljem Uredbe o određivanju robe koja se izvozi i uvozi na temelju dozvola.

Kontrola izvoza i uvoza predmeta naoružanja za komercijalne svrhe provodi se u skladu sa spomenutom Uredbom. Dozvole za izvoz i uvoz predmeta naoružanja za komercijalne svrhe izdaje Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva uz prethodnu suglasnost Povjerenstva, kojeg čine predstavnici Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva.

Također, u svrhu nadzora nad uvozom i izvozom neobrađenih dijamanta radi provođenja Procesa Kimberley, međunarodno dogovorenog postupka izdavanja certifikata od strane nadležnih tijela, Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o nadzoru uvoza i izvoza neobrađenih dijamanta čime je ispunila minimalne uvjete za pristupanje Procesu Kimberley.

U cilju doprinosa Republike Hrvatske u sprječavanju širenja oružja za masovno uništavanje, te radi usklađivanja zakonodavstva s zakonodavstvom EU u Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva je u izradi Prijedlog Zakona o nadzoru izvoza robe s dvojnomo namjenom, u koji su već ugrađeni komentari Europske komisije (DG TRADE). Nakon donošenja Zakona, Vlada Republike donijet će popis robe s dvojnomo namjenom (koji će biti u potpunosti usklađen s Uredbom EU).

Zakonom o trgovini propisane su opće odredbe o antidampinškim i kompenzacijskim mjerama koje Republika Hrvatska još ne primjenjuje jer nisu doneseni provedbeni propisi. Trenutno je pri Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva u izradi provedbeni propis kojim će se Vladi Republike Hrvatske predložiti uvođenje postupka i provedbe pitanja u svezi s primjenom navedenih mjera. Uredbom o postupku i utvrđivanju antidampinške i kompenzacijske pristojbe utvrđivat će se postojanje dampinškog, odnosno subvencioniranog uvoza i materijalne štete koja je nastala domaćoj proizvodnji takvim uvozom.

Uvjeti i postupci za uvođenje zaštitnih mjera od prekomjernog uvoza robe na carinsko područje Republike Hrvatske utvrđeni su Uredbom o mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza.

Republika Hrvatska je postala članica Svjetske trgovinske organizacije (WTO-a) u studenom 2000. godine. U postupku pristupanja WTO-u hrvatski gospodarski i trgovinski sustav potpuno je usklađen s WTO sustavom pravila i normi.

Ulaskom u WTO Republika Hrvatska uvelike je liberalizirala svoje tržište pa tako i tržište uslugama. Područje slobode pružanja usluga u Republici Hrvatskoj uređeno je zakonima i drugim pravnim propisima koji su u potpunosti usklađeni s pravilima i normama Svjetske trgovinske organizacije.

Usporedba Rasporeda specifičnih obveza u trgovini uslugama Republike Hrvatske i Europske unije pokazuje da je Republika Hrvatska u svoj Raspored uključila veći broj sektora i podsektora kao i da je razina preuzetih obveza u liberalizaciji tržišta usluga viša. Ipak, potrebno je uvijek uzeti u obzir da manje ili veće razlike u nekim sektorima ili podsektorima usluga proizlaze iz razlika u liberalizaciji tržišta uslugama između država članica EU bilo po broju uključenih sektora ili po razini preuzetih obveza.

Republika Hrvatska je većinu preuzetih obveza ispunila tijekom postupka pristupanja WTO-u, te u potpunosti uskladila nacionalno zakonodavstvo s odredbama i pravilima WTO-a. Članicom WTO Sporazuma o trgovini civilnim zrakoplovima i Sporazuma o informacijskoj tehnologiji postala je stjecanjem članstva u WTO-u, međutim pregovori vezani uz članstvo Republike Hrvatske WTO Sporazumu o državnim nabavkama za sada još nisu započeli.

Nadalje, temeljem Zakona o carinskoj tarifi (NN 61/2000 i 117/2000) Vlada Republike Hrvatske, najkasnije do kraja studenog tekuće godine, donosi carinsku tarifu za sljedeću godinu. Carinska tarifa uzima u obzir obveze Republike Hrvatske koje proizlaze iz njezinog članstva u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji kao i ostalim međunarodnim ugovorima koje je sklopila s ostalim državama. S tim u svezi donesena je i Uredba o carinskoj tarifi za 2004. godinu (NN 184/2003, 188/2003, 189/2003 i 197/2003).

3.26.1.2. Institucionalni okvir

U Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva Uprava za trgovinsku politiku i međunarodne gospodarske odnose nadležna je za provedbu Zakona o trgovini i ostalih podzakonskih akata, kao i za poslove u vezi s trgovinskom politikom Republike Hrvatske i njenim uključivanjem u međunarodne gospodarske organizacije, posebice Svjetsku trgovinsku organizaciju i europske trgovinske integracije. Isto tako usklađuje aktivnosti oko priprema za uključivanje Republike Hrvatske u Europsku uniju u dijelu koji se odnosi na nadležnost Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva poduzima aktivnosti u vezi s prilagodbom hrvatskog zakonodavstva koje se odnosi na trgovinu, tržište te zaštitu potrošača sa zakonodavstvom Europske unije.

Nadzor nad provedbom odredaba zakona o trgovini i drugih poslova koji se odnose na primjenu zakona i drugih propisa u području trgovine obavlja Državni inspektorat, Ministarstvo financija - Devizni inspektorat i Carinska tijela .

Za provedbu Uredbe o carinskoj tarifi nadležno je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstvo financija-Carinska uprava.

3.26. 2. Preferencijalni trgovinski ugovori

Republika Hrvatska učinila je velike korake u daljnjoj liberalizaciji tržišta. Članstvom u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, SSP-om, odnosno Privremenim sporazumom o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima i nizom ugovora o slobodnoj trgovini najveći dio vanjske trgovine RH odvija se sukladno načelima slobodne trgovine. Uz postojeće ugovore o slobodnoj trgovini koji se primjenjuju u trgovini s Republikom Makedonijom, Bosnom i Hercegovinom, državama EFTA-e i državama članicama EU, u 2003. godini, Republika Hrvatska je postala punopravna članica Srednjoeuropskog ugovora o slobodnoj trgovini (CEFTA) kojim su bilateralni ugovori sa svakom od članica stavljeni van snage. Ugovorom s CEFTA-om dogovorena je potpuna liberalizacija trgovine industrijskim proizvodima, osim s Rumunjskom s kojom je dogovoreno prijelazno razdoblje u trajanju do 1. siječnja 2005. godine. Za poljoprivredne proizvode dogovorene su poljoprivredne bilateralne koncesije različite od zemlje do zemlje.

U 2003. godini RH primjenjuje od 1. lipnja Ugovor o slobodnoj trgovini s Republikom Albanijom, od 1. svibnja Ugovor o slobodnoj trgovini s Republikom Litvom, a od 1. srpnja 2003. primjenjuje se Ugovor o slobodnoj trgovini s Republikom Turskom. Ugovor o slobodnoj trgovini sa Srbijom i Crnom Gorom potpisan je u prosincu 2002. godine, ratificiran je 7. svibnja 2003. godine u Hrvatskom saboru, međutim nije stupio na snagu jer ga nije ratificirala Srbija i Crna Gora. Obzirom da je tijekom 2003. godine došlo do harmonizacije carinskih sustava između dviju članica državne zajednice Srbije i Crne Gore, dogovorene su izmjene i dopune osnovnog Ugovora, koje će biti potpisane 14. siječnja 2004. godine. Ugovor će stupiti na snagu po obavljenom postupku potvrđivanja u RH i SCG. . Pregovori o ugovoru o slobodnoj trgovini s Republikom Moldovom su završeni, a ugovor će biti potpisan početkom 2004. godine.

Republika Hrvatska primjenjuje preferencijalne ugovore u trgovini s ukupno 31 europskom zemljom.

Usprkos ovako razgrananoj mreži ugovora o slobodnoj trgovini kao i činjenici da se pretežit dio naše trgovine obavlja sukladno načelima slobodne trgovine, RH još ne može u potpunosti koristiti sve prednosti preferencijalnog pristupa stranim tržištima zbog toga što ne sudjeluje u sustavu paneuropske dijagonalne kumulacije podrijetla robe. To je cilj koji RH želi postići kako bi unaprijedila svoju vanjsku trgovinu.

Ugovor o slobodnoj trgovini između RH i BiH, potpisan krajem 2000. godine i koji je u privremenoj primjeni od 1. siječnja 2001. godine, ratificiran je od strane Hrvatskog Sabora u kolovozu 2001. godine, dok BiH strana još uvijek odlaže ratifikaciju od strane njihovog parlamenta.

Pored navedenog, Vijeće ministara BiH je, krajem 2003. godine, bez prethodnih najava, i, po Ugovoru, obvezujućih konzultacija, jednostrano suspendiralo Ugovor o slobodnoj trgovini između RH i BiH na rok od tri mjeseca, na način da se zadrže carinske stope za uvoz roba podrijetlom iz RH na razini 1. siječnja 2003. godine. Potrebno je žurno založiti se za punu primjenu potpisanog Ugovora o slobodnoj trgovini.

3.26.3. Razvojna suradnja

3.26.3.1. Pravni okvir

U Republici Hrvatskoj ne postoji zakonski okvir koji bi sustavno uređivao razvojnu pomoć Republike Hrvatske prema drugim zemljama. Prioritet Vlade Republike Hrvatske u proteklom razdoblju bio zbrinjavanje velikog broja prognanika i izbjeglica u Republici Hrvatskoj, a što je predstavljalo i veliko financijsko opterećenje. Međutim, Republika Hrvatska je na humanitarnom planu uvijek bila spremna pomoći kako zemljama koje je pogodila neka elementarna nepogoda (pomoć se manifestirala u lijekovima, hrani i sl.), tako i u procesu obnove i povratka (novčana i materijalna pomoć) izbjeglicama u Bosni i Hercegovini, gdje se radilo o suradnji i pomoći na bilateralnoj osnovi. Posebna proračunska sredstva za te svrhe nisu predviđena, već se odluke o davanju pomoći ugroženim državama i narodima u novcu ili materijalnim sredstvima donose *ad hoc*.

Nepostojanje zakonodavnog okvira prepreka je ostvarivanju politike dugoročne razvojne suradnje. Uzimajući to u obzir, u tijeku je prikupljanje zakonodavnih i institucionalnih rješenja o strukturiranju razvojne i humanitarne suradnje i pomoći iz razvijenih i tranzicijskih zemalja. Analiza tih podataka poslužit će kao osnova za stvaranje zakonske regulative koja će odrediti nosioca projekta kao i okvir implementacije. Zakonski okvir će osim uključivanja institucija obuhvaćati i nevladine organizacije. Suradnja treba biti sveobuhvatna te će uključivati i Hrvatski crveni križ, organizaciju civilne zaštite, Centar za prevenciju katastrofa itd.

3.26.3.2. Institucionalni okvir

Ne postoji posebno ministarstvo ili agencija za međunarodnu suradnju u čijem bi primarnom djelokrugu bila djelatnost razvojne suradnje sa drugim zemljama. Donošenjem zakonodavnog okvira otvorile bi se i mogućnosti za institucionaliziranje takve suradnje.

Resorna ministarstva iz svog djelokruga pokrivaju specifična područja suradnje s inozemstvom, uključivo i sa zemljama u razvoju. Tako je Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva nadležno za ukupnu gospodarsku suradnju s inozemstvom i za pregovore o sklapanju Ugovora o slobodnoj trgovini, Ugovora o gospodarskoj i trgovinskoj suradnji te Ugovora o zaštiti i poticanju ulaganja kao i za međunarodnu gospodarsku suradnju na području energetike i industrije (UNIDO, ugovori o kemikalijama itd.), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva za suradnju na području poljoprivrede, zaštite bilja, veterinarstva itd.

Ministarstvo vanjskih poslova nastavit će suradnju sa međunarodnim organizacijama kao što su EU, OECD, UN, NATO i dr. uključenim u područje razvojne suradnje.

Plan provedbe SSP

Mjera	Rok provedbe	Nositelji
- osnovati radnu skupinu za ocjenu stanja i potrebu razvitka politike razvojne suradnje članak 105. SSP-a	09/2004	MVP MGRIP

